

12

Juli 2007

Clunformatie

De nieuwsbrief van de Clun Forest Schapenvereniging

In deze uitgave:

- Van de bestuurstafel.....
- In de stal van.....
- Een bijzondere Clun Forest
- Dag van het Schaap
- Fokkerscontactdag 2007
- Keuring Odiliapeel 8 juli 2007
- Fokkerslatijn
- Belangrijke data
- Bijlage: brochure myiasis (Platform KSG)

Van de bestuurstafel.....

Lang gewacht, stil gehoopt.... en dan toch gebeurt waar je een hele tijd bang voor bent geweest: blauwtong of bluetongue steekt toch weer de kop op. Minder paniek dan vorig jaar, waardoor het lijkt dat we gewend raken aan dergelijke berichten. Natuurlijk er zijn ergere dingen in het leven dan enkele besmette knutten in Noordwest Europa.

Vervelend is het wel voor veehouders, die zich geconfronteerd zien met verlenging van beperkende maatregelen en al enkele jaren in de

hoek zitten waar de klappen vallen.

Vervelend ook voor een vereniging als de onze. De Clun Forest schapenvereniging had gehoopt om op 25 augustus haar nationale keuring te kunnen houden. Er was informatie ingewonnen bij het ministerie en bij het PVV. Wellicht had onder bepaalde voorwaarden de keuring kunnen doorgaan. Nu echter in Duitsland en wellicht ook in Limburg en België enkele verdachte gevallen zijn geconstateerd, is een nationale keuring verder weg dan ooit. Jammer voor allen die zich hadden verheugd op deze hoogtijdag en graag hun beste dieren hadden willen tonen aan de andere fokkers. Helaas kan onze nationale show dus niet doorgaan. Wij hadden gehoopt dat bij uitblijven van een nieuwe besmetting het regime zou worden versoepeld. Nu echter vrezen wij dat een langdurige scheiding tussen beperkings- en toezichtsgebied een feit zal zijn. Misschien wel voor de duur van meer dan een jaar.

Officieel is een van de lidstaten van de EU pas knuttenvrij, nadat er 2 jaar geen nieuwe gevallen zijn waargenomen. Dit betekent, dat we ons moeten beraden op de nabije toekomst. Hoe gaan we in het vervolg keuringen organiseren? Moeten we de nationale keuring opsplitsen in een zuidelijke en noordelijke nationale show?

Het bestuur zal op korte termijn bij elkaar komen om zich hierop te beraden. Ook zal besproken worden of een extra activiteit kan worden georganiseerd om het verenigingsgevoel

De foto's boven: (links) Guido de Bree met een aantal lammeren, (midden) Brigitte de Pree met kampioenstweetal Odiliapeel, (rechts) een vierling bij Dick en Ina Metselaar.

Kopij gaarne doorgeven aan Ton Frumau:
e-mail: a.t.c.frumau@freeler.nl
postadres: Oosterstraat 9
1654 JJ Benningbroek

Verandering van e-mailadres
gaarne doorgeven aan:
info@clunforest.nl

Pag. 1

Clunformatie no.12

te blijven stimuleren. Hebt u suggesties, laat het ons dan via mail of telefoon weten. Wij zullen u op de hoogte houden van verdere ontwikkelingen.

In deze Clunformatie treft u weer een aantal interessante bijdragen aan. Natuurlijk, het houden van schapen staat of valt niet alleen bij het wel of niet doorgaan van een nationale keuring. Nu de zomer vordert en de lammeren mooi uitgroeien, is het tijd om een aantal afwegingen te maken. Welke ooiën en lammeren houd ik aan, wat is goed voor de fokkerij en welke ram wordt er straks ingezet? Juist zo'n nationale show was het meest geschikte moment om naar een andere ram uit te kijken. Mocht u geen geschikte ram kunnen vinden, neem dan gerust contact op met de leden van de inspectiecommissies. Deze weten waar geschikte rammen of ramlammeren lopen. In deze Clunformatie een terugblik op de geslaagde Dag van het Schaaap, de succesvolle Fokkerscontactdag bij de familie Ordelman en de keuring in Odiliapeel. Evenementen die wel door gingen. Hopelijk dat ook de noordelijke keuring in Beilen (4 augustus) wel door kan gaan. Daar ziet het op dit moment wel naar uit. De deelname is zondermeer goed te noemen. Misschien een extra reden om deze keuring met een bezoekje te vereren.

Wij wensen u veel leesplezier toe en hopen dat u kunt genieten van een goede zomervakantie.

Namens het bestuur,
Ton van der Toorn (secretaris)

In de stal van

We zijn op bezoek bij Guido en Yvette de Bree in Gieterveen. Ze wonen landelijk in Gieterveen en hebben bij huis een wei voor de schapen en een pony, een Appaloosa (pony met stippen).

Ook hebben ze nog een Tinker (bont koepaard met veel haar om de hoeven), die door zijn maat (hoogte) ook wordt aangemerkt als pony.

Als we aankomen, hoe raad je het ook anders, is Guido bij de schapen in een wei verderop in Gieterveen, zo vertelt Yvette. Dus gaan we hem daar op zoeken.

Guido vertelt dat de schapen bij hen eigenlijk voor de mannen zijn, hij en zoon Tijme .

Tijme is een flinke hulp voor zijn vader en helpt hem overal mee als het kan.

De vrouwen Yvette en dochter Annemein zijn meer met de paarden bezig.

We maken een aantal foto's en hebben het uiteraard uitgebreid over de Clun Forest en de lammeren die geboren zijn. Een ram loopt naast het vanghok waar Guido alle ooiën en lammeren had verzameld.

De ram loopt in heel veel gras. Door de lange regenperiode groeit het gras maar door.

Voor een kop koffie gaan we naar huize de Bree en daar kunnen we zien dat dieren een belangrijke rol spelen in het gezin.

Clunformatie no.12

Eerst moeten we een andere ram bekijken die dit jaar zal worden ingezet voor de fokkerij.

Een bijzonder alert dier die in het gezelschap loopt van de Appaloosa pony. Hij wil wel showen daar boven op die wal. Maar vreemde gasten zoals schrijver dezes, ziet hij toch graag op wat grotere afstand. In de wei staat een wagen en daar is hij vaak onderdoor gekomen zo is te zien, de vacht is helemaal zwart. Jammer voor de show.

Ach, en dan gaan we van de wei achter de woning via de fraaie kippen naar de pas gebouwde schuur met open kap.

De open kap bevat heel goed en is bijzonder geschikt voor schapen. Op de zolder is mooie ruimte om hooi op te slaan. Op de balken hebben al 3 paar zwaluwen een nest gemaakt en ze vliegen af aan. Ze hebben het druk om al die kleine bekjes te vullen.

Maar dat is niet het enige jonge spul dat er bij de de Bree's is. Ik heb nog een verrassing voor je zegt Guido, we hebben een nest met 10 puppies van 1 week oud en ook dat geeft leven in de brouwerij. Het zijn werkelijk prachtbeestjes en je zou er

zo een van mee willen nemen, dat kleine grut.

Als we dan van de koffie genieten komen we op het Clun Forest verhaal.

Guido heeft een drukke baan en is regelmatig de hele week van huis. Zijn werkgebied ligt in Nederland, België en Frankrijk. Het is dan ook een echte kilometer..eter, om mij maar netjes uit te drukken.

Sinds 2002 heeft hij Clun Forest schapen, die werden destijds door "de drie uit Gieterveen" gekocht van M. van der Schaaf uit Annen (SAN) niet zover van Gieterveen. Gezamenlijk hebben ze de schapen gekocht omdat van der Schaaf noodgedwongen moest stoppen met het houden van Clun Forest.

Met vier lammeren begon Guido en het was voor het eerst dat hij schapen ging houden, maar dankzij Ben Mulder en Jan Torenbos heeft hij heel veel ervaring opgedaan met de schapen.

Ze pakken heel veel dingen gezamenlijk aan, zoals maaien en hooien en zorgen dat alles binnenkomt en verder vindt hij dat ze elkaar mooi stimuleren.

Op mijn vraag of hij dan helemaal geen ervaring had met de verzorging, bleek dat voordat ze schapen kregen, ze al Angora geiten hadden. Uiteindelijk zijn de geiten wel weggegaan omdat het teveel rompslomp gaf samen met de schapen. Koeien hebben ze ook nog maar dat is meer voor het vlees.

Guido heeft drie stukken wei van in totaal 1,5 ha. Een wei hebben ze inmiddels gehooïd en daar zijn 129 hooipakjes vanaf gehaald. Dus is de komende winter de voervoorraad al weer behoorlijk op sterkte. De Cluns vindt hij prachtig. Om de alertheid, sierlijkheid en het gemakkelijk lammeren.

Hij gaat dan ook graag met de andere musketiers uit Gieterveen met zijn Clun Forest naar de keuringen. De competitie is leuk en zo kunnen we elkaar stimuleren is zijn mening.

Bij de vereniging ervaart hij een leuke sfeer onder elkaar. Gezellig en als je Clun Forest schapen hebt, is er altijd gespreksstof. Bespreken en gezamenlijk beoordelen en ook de verdere behandeling van schapen zoals hoeven kappen, wormbehandeling en het voorkomen van myasis.

Wat Yvette nog mee wil geven is dat ze zelf ook veel lamsbout gebruiken en ze vinden het heerlijk. Van huis uit heeft zij recepten mee gekregen, vooral Ierse recepten. Als ze vroeger thuis een feest hadden dan ontbrak het er nooit aan lamsvlees.

Het is dat de tijd dringt anders waren we nog bezig geweest.

Guido en Yvette bedankt.

Jan Wever

Een bijzondere Clun Forest....

Twee jaar geleden schreef ik al eens iets in onze Clunformatie over onze oudste ooi Polly, met de stamboekcode SBN 017. Ze was toen ruim elf jaar. Twee jaar verder loopt ze hier in Bodegraven nog steeds vrolijk rond! Ze is nu ruim dertien jaar. Vorig jaar kreeg ze weer een tweeling, die ze goed grootbracht. Daarna was haar conditie behoorlijk achteruit gegaan en uit voorzorg hebben we haar toen samen met een andere ooi vanaf augustus apart gehouden om haar wat bij te kunnen voeren. In september hebben we haar samen gezet met een enthousiast ramlam. Door de persoonlijk "aandacht" die ze van hem kreeg, raakte ze vrij snel drachtig en ze was dan ook de eerste ooi die dit jaar bij ons lamde: op 27 februari. Dit keer voor het eerst een eenling oilam. Gelukkig maar, want weer een tweeling zou misschien nu wel teveel voor haar zijn geweest. Daarmee staat ze nu in totaal op 35 geboren lammeren, waarvan ze er 34 heeft grootgebracht.

Voor dit ene oilam had ze ruim voldoende melk. Het lam (SBN 421) heeft zich leuk ontwikkeld en die hebben we dan ook ingeschreven voor de komende keuring in Beilen. Ook moeder Polly is nu in redelijke conditie, hoewel je natuurlijk aan haar kan zien dat ze bij de oudjes hoort. Ze is nog goed fit met een goed gebit en ze hobbelt vrolijk met de rest mee.

Het blijft wel afwachten hoe lang ze nog meegaat, want dat weet je natuurlijk niet. Wij hopen nog een tijdje plezier van haar te hebben.

Gerard Scholtes

Dag van het Schaap – 2 juni 2007.

De Dag van het Schaap in Ermelo is een zeer geslaagd evenement geweest. Ruim 4500 bezoekers, mooi weer en een groot aantal schapenrassen.

Er waren lelijke schapen, mooie schapen en natuurlijk onze fraaie Cluns. We stonden naast de stand van de Texelaars (op verzoek), zodat we goed opvielen m.b.t. aspecten als sierlijkheid en uitstraling.

Ton Frumau had een ooi met 2 lammeren meegenomen en Jan Wever toonde een fraaie jaarling-ram.

We kregen veel aanloop en hebben menig gesprekje gevoerd met geïnteresseerde passanten.

Marijke van der Duys stond weer bij de promotiestand en was meer dan eens in een “wollig gesprek” verwickeld. Er was opvallend veel belangstelling voor de wol van de Cluns.

Het was wel een lange dag, zeker als je niet meedoet aan een keuring. Gelukkig konden we om de beurt even een rondje doen langs de vele stands met

schapenbenodigdheden. Volop voerbakken, doorkruiphekjes, mineralenblokken en afrasteringattributen. Buiten werden Border Colliewedstrijden gehouden, altijd weer verbluffend om te zien hoe deze schrandere honden de schapen aanvoelen. Veelal zelfs beter dan menig handler of schapenhouder. Zeker als we dit afzetten tegen de hulpeloze pogingen van enkele van onze leden, die vlak voor de inspectie nog even de schapen moeten binnenhalen.

Wij deden alleen mee aan de presentatie, maar in de andere hal hielden enkele andere rassen toch een keuring. Jammer dat ook hier de bluetongue een storende factor was.

Al met al een geslaagde dag, die eindigde met een lekker ijsje van Jan, waarna we konden inpakken en net als heel veel andere mensen het terrein konden proberen te verlaten.

Wat ons betreft komt er zeker een vervolg.
Ton van der Toorn

Fokkerscontactdag 2007.

Zaterdag 9 juni was het weer zo ver. Ons jaarlijkse uitje, ditmaal bij Herma en Ad Ordelman van stal Klein Everwijn.

We vertrokken om acht uur want eerst moest de hond nog naar zijn logeeradres. Daarna op naar Terwolde.

De reis verliep voorspoedig en na ongeveer vijf kwartier kwam de Quabbenburgerweg in zicht. Waar deze naam vandaan komt is ons onbekend, maar hij zal wel iets betekenen want zoiets verzint geen mens. Nu nog nummer 31 zoeken en na de aanwijzingen op de bordjes was het land snel gevonden waar we de auto konden parkeren. Het weer was goed en al gauw

Clunformatie no.12

kwam het zonnetje er door. We werden hartelijk ontvangen door de hele familie inclusief twee schitterende honden, vader van vijf en zoon van een jaar die later op de dag nog een hoofdrol zouden vervullen. Nadat we voorzien waren van een lekkere kop koffie en een plakje cake konden we met het programma beginnen. We mochten allemaal in de huid van de inspecteurs kruipen en de lammeren van de familie Ordelman beoordelen. Dat viel voor ons niet mee. Want we vonden ze er bijna allemaal heel goed uitzien. En een schaap met witte haren op de oren? Daar hadden we dus in het geheel niet opgelet.

We hadden wel door dat moeder Dominique mooie lammeren had, waarvan het ramlam wel heel erg mooi was. Maar de andere ooien hadden ook hun best gedaan.

Ze hadden 5 ooien laten dekken en hebben 4 rammetjes en maar liefst 6 ootjes gekregen.

De schapen lopen op een gedeelte van de 1 ½ ha gras die ze bezitten. De rest delen ze met het paard en de koeien van de buurman. We hadden van al dat praten best wel dorst en een beetje trek gekregen en ook daar had de familie op gerekend. Een voortreffelijk koud en warm buffet werd ons voorgezet en als voorafje een lekker kopje tomaten of groentesoep. Toen was het middagprogramma aan de beurt en we moesten een plaatsje opzoeken onder een grote boom zodat het zicht op het beeldscherm goed was en lekker in de schaduw. Daar vertelde Ad ons het een en ander over programma's op het internet waar je gegevens kan invoeren of artikelen kan opzoeken. Zelf zijn we niet zo thuis in

computerland maar ik denk dat het voor een heleboel mensen wel interessant was.

Na dit verhaal werden we verzocht om naar het parkeerterrein te gaan. Daar zou Herma een demonstratie geven met haar honden. De honden moesten commando's opvolgen en een dummy ophalen die zo'n 80 meter ver weg in het gras lag. Het was de bedoeling dat de hond er in een rechte lijn naar toe ging. En dat lukte zeer knap. Ook moest er een dummy opgehaald worden via een vooraf uitgezet parcours. Dit vond de hond iets moeilijker want hij kon Herma niet goed zien en was een beetje afgeleid door zoveel mensen langs de lijn, maar na wat hulp vond hij hem wel en bracht hem zeer blij weer terug.

Dit was tevens de afsluiting van een zeer geslaagde dag en na nog wat gedronken te hebben en iedereen gedag gezegd te hebben zijn wij weer richting Alphen aan den Rijn vertrokken.

Wij willen de familie Ordelman nogmaals heel hartelijk bedanken voor deze geslaagde dag.

P.S.: De volgende morgen hebben we met onze hond ook het een en ander

geprobeerd, maar noch hij noch wij kregen ook maar iets voor elkaar. Het fluiten ging ons het beste af en bij de hond het weglopen.

Vriendelijke groet,
Dick en Erna Haverkamp

(een uitgebreide fotoreportage vindt u op onze website www.clunforest.nl)

Keuring Odiliapeel op 8 juli 2007.

Het weer was, ondanks de magere voorspellingen, prachtig.

De route lang en langs omwegen. Wij wisten niet dat er rond Odiliapeel zo veel werd gerenoveerd aan de wegen. Komend vanaf Den Bosch was het nog zoeken naar dat leuke kleine dorpje in de Peel.

Het was er weer druk. Natuurlijk er is altijd veel te zien op de markt daar.

Het aantal inzenders voor de keuring van ons eigen ras was wat mager.

De "Bluetongue" laat helaas zijn sporen na. Dat was jammer.

De keuring zelf bood veel moois. De schapen kwamen, na gecontroleerd te zijn door Annie Steenbeek onze ringmeester, de ring in om vervolgens door Jan Wever en Ton Frumau kritisch te worden bekeken. Hebben de inzenders genoeg gedaan om hun dieren goed te presenteren? Zijn de hoefjes gedaan zodat ze "goed op de poten" staan, of hebben ze "weke koten"?

Is de wol van de poten? Hoe is het met de gebitten? Zijn de dieren goed ontwikkeld en hoe is de conditie? En dan in de goede rangorde zetten.

De **rubrieken ooilammeren** was niet verkeerd. Er zat een aantal prachtexemplaren bij.

In rubriek 1 won de TBV-181 van Ton van de Toorn en in rubriek 2 won de PPE-144. Allebei prachtdieren met een t.o.v. elkaar totaal andere uitstraling, voornamelijk door de verschillende wol.

Kampioen en reserve kampioen ooilammeren PPE 144 (rechts) en TBV 181.

Uiteindelijk won de PPE-144 het kampioenschap van de ander ook al bleef dit een moeilijke keus.

Bij de **ramlammeren** één rubriek. Daar won de VSOE-049 van Toon Verhoeven, een prima dier met toekomst.

Bij de **oudere ooiën** won de SBN-305, gefokt door Gerard Scholtes en nu eigendom van Lian Hielkema/Bert Theunissen. Een mooie compacte ooi, die zich prima liet zien.

TBV-165, een **jonge ooi** van Ton van de Toorn won in zijn rubriek overtuigend. Een prachtige ooi, goed in balans en prima showkwaliteiten. Dit bewees dit dier door later ook dagkampioen te worden.

Kampioen **ram** werd de HU-053, gefokt door Hielkema/Theunissen en nu van eigenaar Toon Verhoeven. Een mooi doorgegroeiende ram met een goede kop.

Brigitte de Pree was zeer content toen ze ook nog met PPE-141 en PPE 144 "Kampioen tweetal van een ram" werd.

Clunformatie no.12

Bedrijfspresentatie van Lian Hielkema en Bert Theunissen

Het spectaculairste onderdeel: “**De bedrijfspresentatie**” werd gewonnen door Lian Hielkema/Bert Theunissen. Spektakel vanwege de hoeveelheid dieren in de ring. Het was niet gemakkelijk voor de beide keurmeesters.

De mooiste rubriek blijft de kampioensrubriek. Er stond heel wat moois naast elkaar.

Toch was deze rubriek voor de keurmeesters het minst problematisch. Ze waren het snel eens en zoals al eerder vermeld werd de TBV-165 dagkampioen. Een prachtig dier, kampioen, als afsluiting van een mooie dag.

Inzenders bedankt, Bert van Dijk en Toon Verhoeven (organisatie) bedankt voor de goede zorgen en Annie, Jan, Marijke (promotie Clun Forest) bedankt voor jullie inzet. Tot volgend jaar.

Ton Frumau

De kampioenen van Odiliapeel.

De uitslagen staan op de volgende bladzijde.

Meer foto's zijn te bekijken op onze website: www.clunforest.nl

Clunformatie no.12

De uitslagen van Odiliapeel

Kampioen oilammeren	PPE-144	Fokker/eigenaar: de Pree
Res. kampioen oilammeren	TBV-181	Fokker/eigenaar: van der Toorn
Kampioen ramlammeren	VSOE-049	Fokker/eigenaar: Verhoeven
Res. kampioen ramlammeren	HAZ 179	Fokker/eigenaar: Hameeteman
Kampioen ooien jaarlingen	TBV-165	Fokker/eigenaar: van der Toorn
Kampioen ooien vanaf 2 jaar	SBN 305	Fokker: Scholtes/eigenaar: Hielkema
Kampioen rammen	HU 053	Fokker: Hielkema/eigenaar Verhoeven
Kampioen tweetallen van 1 ram	PPE-141/144	Fokker/eigenaar: de Pree
Dagkampioen Clun Forest	TBV-165	Fokker/eigenaar: van der Toorn
Beste bedrijfspresentatie		Hielkema/Theunissen

Iedereen van harte gefeliciteerd!!

Afronding keurmeestersopleiding voor buitenlandse schapen

Op zaterdag 16 juni j.l. vond er in Neede op initiatief van de heer Mart Nijssen en de FBS een afrondend examen plaats van de keurmeestersopleiding van buitenlandse schapen. In totaal deden 8 cursisten het afsluitende examen waarvan 2 van de Bleu du Maine, 2 van de Hampshire Down, 2 van de Ryeland, 1 van de Jacob/Racka en voor de Clun Forest ons lid Ton Frumau uit Benningbroek.

De geslaagde cursisten: onze Ton Frumau staand 2^e van rechts.

De cursisten kregen de opdracht om van 4 rassen een beoordeling op papier te geven en vervolgens later mondeling een verklarende beoordeling te doen. Voor een aantal van de cursisten was het nog niet eenvoudig om een goede mondelinge uitdrukking te geven voor de door hen gekozen nummer 1, 2 of 3.

De te beoordelen rassen waren Hampshire Down, Bleu du Maine, Ryeland en Clun Forest, allemaal dieren van eigenaren uit het zogenaamde 20 km gebied.

Van links naar rechts: Jan Wever, ben Nederhoed, Henk Slaghuis en Mart Nijssen.

De beoordelaars van de cursisten waren de heren Mart Nijssen, Ben Nederhoed en Henk Slaghuis.

In het slotwoord mocht ondergetekende die namens de FBS. was gevraagd de opening en de afsluiting te doen, de heer Mart Nijssen vragen om de uitslag van de examens bekend te maken. Mart Nijssen kon meedelen dat iedereen geslaagd was voor het examen en hij bedankte de cursisten dan ook voor hun inzet om deel te nemen aan de opleiding. Waarna vervolgens de heer Mart Nijssen door mij nog eens extra werd bedankt voor zijn inzet om de opleiding tot keurmeester, uiteindelijk toch met een examen af te kunnen sluiten, wat vooral zijn verdienste was.

Jan Wever

Clunformatie no.12

Belangrijke data

- Dierenshow Beilen
- Najaarsledenvergadering

4 augustus 2007

10 november 2007

“Bijgaand een foto van twee van onze lammeren van vorig jaar. Hij is destijds rond gestuurd naar familie en m'n werk met als ondertiteling:
Twee gebroeders in 't kwaad.....”
(van Henk van Dorp uit Bennekom)

Deze foto ontvingen we van Dick en Ina Metselaar uit Hauwert.
Een mooie Clun Forest ooi die trots is op haar vierling. Is het geen plaatje?

Wij willen in de Clunformaties steeds een aantal leuke foto's laten zien.
Stuur daarom uw mooiste foto's op. Dat kan digitaal via e-mail (a.t.c.frumau@freeler.nl)
of gewoon via de post naar Ton Frumau.

Redactie:

Ton Frumau (eindredactie):

a.t.c.frumau@freeler.nl

Gerard Scholtes:

gerard.scholtes@xs4all.nl

Ton van der Toorn:

vandertoorn@hotmail.com

Bijlage: Wij ontvingen deze duidelijke brochure over myiasis via het Platform Kleinschalige Schapen- en Geitenhouderij en maken die graag beschikbaar, voor al onze leden omdat myiasis dit jaar veel voorkomt en er vaak vragen over worden gesteld.

Myiasis: voorkomen is beter dan genezen

Wat is myiasis?

Myiasis (ook wel vliegenlarveziekte) is een aandoening die we bij meerdere diersoorten kunnen waarnemen. De ziekte wordt meestal veroorzaakt door de larven (maden) van de blauwgroene vlieg (*Lucilia Sericata*). Deze vlieg is overwegend actief in de periode van april tot en met oktober. De maanden waarin de ziekte zich het meest openbaart zijn juli en augustus. In dit stuk beperken we ons tot de ziekte myiasis bij schapen. De vlieg legt haar eitjes in de wol van schapen en lammeren. Binnen enkele uren tot een dag komen de eieren uit. De uitgekomen larven vervellen enkele malen en gaan zich een weg door de huid vreten. De eitjes kunnen over het gehele lichaam van een schaap worden gelegd, maar de voorkeur van de vlieg gaat uit naar warme, vochtige en vuile plekken. Zo wordt myiasis vaak gezien bij schapen met een met mest besmeurde achterhand. Een andere beruchte plek zijn de lendenen. De maden veroorzaken beschadigingen die weer meer vliegen aantrekken en zo zitten we in een spiraal. De zich naar binnen vretende maden veroorzaken wonden, infecties en vergiftiging door afbraakproducten met soms een toxische (vergiftigings-) shock als gevolg. Schapen kunnen door afweer de ziekte overwinnen. De plek blijft dan beperkt en de maden vallen van de wond af. Losse plukken wol verraden het litteken en de plek waar het schaap onopgemerkt de ziekte heeft gehad. Minder risico bij een schone "achterhand"

Wat bevordert het ontstaan van myiasis?

Diverse factoren zijn van invloed op het ontstaan van myiasis. Zo moeten de temperatuur, de omgeving en de conditie van het schaap gunstig zijn voor de *Lucilia Sericata*.

Temperatuur: komt die in het voorjaar boven de zeven graden en is de luchtvochtigheid voldoende (minstens 60%), dan komt de cyclus van de *Lucilia Sericata* op gang. In het najaar stopt de cyclus weer.

Omgevingsfactoren: op zandgrond doet zich meer myiasis voor dan op kleigrond. De aanwezigheid van veel bomen blijkt geen invloed te hebben, maar myiasis komt wel vaker voor bij schapenhouders die een *mest- of composthoop* in de buurt van het weiland hebben.

Ook een weiland met veel mestplekken trekt vliegen aan. Het schaap: myiasis doet zich vaak voor in de maand mei, als de schapen nog dik in de wol zitten, en in de tweede helft van de zomer. De *lengte van de wol* is daarbij een belangrijk gegeven. Na een wolgroei van zes tot acht weken, kan de vlieg al weer z'n eitjes afzetten. Is de wol langer dan 2,5 cm dan neemt de kans op myiasis toe, vooral bij regenachtig en warm weer. Niet alleen de luchtvochtigheid, ook de *vochtigheid* van de wol is van belang. Wanneer het een lange periode droog is geweest, kan de vochtigheid van de korte wol teruglopen tot 30% (ongunstig voor eitjes en maden) en in lange wol tot 65% (gunstig voor eitjes en maden).

Erfelijke factoren spelen eveneens een rol: bij het ene schaap houdt de wol de vochtigheid langer vast dan bij het andere schaap. Schapen met *wolrot* trekken vliegen aan. Ander belangrijk aspect is de *hygiëne*. Vuile wol blijft langer vochtig en trekt vliegen aan. Er is een grote samenhang tussen vuile wol en de gezondheid van het schaap. Schapen met *diarree* ten gevolge van wormen lopen een groter risico op myiasis. Ook is er nog een verschil in geslacht: myiasis doet zich bijna drie keer vaker voor bij ooien dan bij rammen.

Zijn alle rassen even gevoelig voor myiasis?

Elk schaap kan myiasis krijgen als de omstandigheden gunstig zijn. Of een schaap ook daadwerkelijk myiasis krijgt, hangt af van het type vacht, de woldichtheid, de staartinplant en de weersomstandigheden. Warm weer en een broeierige, natte vacht zijn al voldoende om

vliegen aan te trekken die de huid kunnen beschadigen. Er zijn wel rassen die dankzij hun geringere woldichtheid minder gevoelig zijn voor myiasis, maar om binnen een ras hier iets mee te kunnen doen wat betreft selectie is een onbegonnen zaak. Er kan meer bereikt worden door de omstandigheden zodanig te optimaliseren dat myiasis minder kans maakt.

Wat kun je doen aan preventie van myiasis?

Dagelijkse controle, tijds scheren en een goede hygiëne verkleinen de kans op myiasis. Het is mogelijk schapen preventief te behandelen tegen myiasis. Een zeer goed en betrouwbaar middel hiervoor is Klik (zie gebruiksaanwijzing). Klik werkt goed preventief, maar het gebruik ervan heeft ook grote nadelen voor de nuttige fauna. Denk hierbij aan andere insecten die op dieren en mest afkomen en nuttig werk verrichten. Ook is het zeer toxisch voor vissen en andere waterorganismen (geldt eveneens voor Neocidol).

Vroege opsporing: waaraan herken je een schaap met myiasis?

De symptomen die schapen met myiasis vertonen, kunnen zeer divers zijn. Eigenlijk hebben ze altijd wel jeuk. In het beginstadium kan de ziekte alleen worden waargenomen door een (ervarings-)deskundige, omdat het schaap zeer weinig verschijnselen vertoont. In het eindstadium kan een schaap/lam in shock verkeren en hierdoor niet meer in de benen komen. De symptomen (ook in het beginstadium) die we kunnen waarnemen zijn gedragsveranderingen (kwispelen met de staart, bijten naar de besmette plek, ze gaan liggen terwijl de rest eet, niet meer eten), shock en sterfte. Doordat de larven zich een weg vreten door de huid, wordt er weefselvocht geproduceerd. De wol verkleurt. Soms is er een vochtstreep zichtbaar. Schapen met een besmetting, schuren zich of kwispelen om de jeuk te verjagen. De wol verkleurt. Je kunt het zelfs ruiken: een zoete weeïge lucht. Dan moet je snel ingrijpen want een schaap waar een bromvlieg 's ochtends eitjes in de wol legt, kan in uitzonderlijke gevallen al tegen de avond dood zijn. Vaak is er iets meer tijd om het schaap te behandelen, maar even aanzien is beslist af te raden.

Hoe behandel je een geval van myiasis, inclusief nazorg?

De behandeling bestaat uit het wegknippen van de wol waar de maden in zitten, verwijderen van de maden, schoonmaken van de wond met een betadineoplossing. Indien er duidelijke huidlaesies bestaan, is een antimicrobiële therapienoodzakelijk. Let op: onderzoek een behandeld schaap nauwkeurig of het niet nog meer plekken met maden heeft. Lukt het niet alle maden te verwijderen, doodt ze dan met Neocidol (zie gebruiksaanwijzing). De vliegen die dezelfde dagweer op de wond afkomen, zullen eveneens door het middel worden afgedood. Van Neocidol is maar zéér weinig nodig. Bij een enkele aanraking stervende maden meteen. Weggeknipte wol met de daarin aanwezige maden moet worden weggehouden van de schapen. Draag gedurende de behandeling beschermende kleding en een mondkapje.

Ook wanneer de dieren zijn behandeld, is er nog geregeld controle nodig op maden. Ga zorgvuldig om met genoemde producten, want ze zijn schadelijk voor het milieu. Wanneer men de schapen intensief controleert, het beeld kent en zichzelf hierin vertrouwt, heeft curatief behandelen met (een heel klein beetje!) Neocidol de voorkeur boven preventief behandelen. Lammeren die je aanhoudt voor de zomer scheren.